

SAS OPERATIE GOBBO

PARA'S IN BEZET DRENTS GEBIED

©Albert Metselaar, Hoogeveen 2021 albertmetselaar@home.nl

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd door de geallieerden alles in het werk gesteld om zoveel mogelijk informatie te verzamelen van wat er gebeurde in de bezette gebieden. Operatie Market Garden (van 17 tot 25 september 1944) deed de hoop groeien dat er een snelle doorstoot naar het noorden mogelijk zou zijn. Dat betekende dat ook uit het noorden alle kennis voor handen moest zijn, zodat kon worden ingeschat hoeveel weerstand EN steun er zou kunnen komen, uit deze delen van ons land. Met dit in ons achterhoofd begrijpen we wat er eind september 1944 gebeurde, toen er manschappen van de Special Air Service (SAS) in Drenthe actief waren. Ze waren werkzaam onder de codenaam 'Gobbo'. Maar om echt te begrijpen wat er gebeurde, is ook kennis van de Drentse verdeeldheid uit deze periode nodig. Een Drenthe dat zich door wapendroppings voorbereidde op de eindzege. Overigens had de SAS zich goed voorbereid op het taalgebied: er werden Belgische SAS militairen gedropt, samen met een Nederlander: Rudy Blatt, commando. Belgische para's als eenheid in dienst van het Engelse leger, onderdeel van de grote geallieerde krijgsmacht.

GOBBO EN DE SPLITTING ONDER HET DRENTSE VERZET

We vinden de dropping van manschappen terug in het provinciaal verslag van de KP in oorlogstijd, van de hand van provinciaal KP-leider Hemke van der Zwaag uit Geesbrug. Hij schreef: *“Over de verschillende droppingen kunnen wij U verwijzen naar de rapporten daarover binnengekomen. Alleen willen wij vermelden, dat in het geheel 11 maal wapens gedropt zijn en éénmaal een commando van 5 manschappen, terwijl bij een wapendropping ook nog enige manschappen gedropt werden. Het gedropte commando evenwel was niet bevorderlijk voor de provinciale eenheid. Daar zij in het noorden er provincie gedaald waren, was Kees aangewezen als contactman, doch al spoedig bleek, dat de gedropte heren niet organisatorisch handelden, doch op eigen gelegenheid, gebruik makende van hun zender, regelden en zodanig de bevelen via het Hoofd Kwartier in de war stuurden, ook Kees en hun groepen onder hun invloed kregen. Dit had natuurlijk ten gevolge, dat de samenwerking met de Landelijke Knok Ploeg er niet beter op werd. Zelfs een gegeven bevel om de spoorbrug bij Zuidlaren op te blazen werd niet opgevolgd, evenmin werd geen rapport uitgebracht waarom dit niet geschiedde.”*

***Emile Debefve, alias 'Kapitein MacBef',
de leider van 'Gobbo'.***

De gedropte manschappen hadden geen idee van de verhoudingen in Drenthe. En dat lag op dat moment niet zo best. De bedoeling was om samen te gaan werken in de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten. Dat was in ieder

geval de bedoeling van de geallieerde leiding. Maar wie ging mee, en wie niet, en wie zou hen dan moeten leiden, en wie juist niet? Dat er een bevel was van Prins Bernhard, dat alle groepen samenvoegde, dat was mooi, maar daar lagen de Drenten niet wakker van. Uiteindelijk kwam men tot een bijzondere constructie. KP-leider Hemke van der Zwaag werd niet veel meer dan adviseur van de BS-top, en gaf zelf leiding aan enkele groepen die niet mee wilden werken in, en niet onder bevel wilden staan van de top van de BS. Omdat Hemke toch 'ergens' bij de top hoorde, stonden enkele KP-groepen niet volledig los van alles, en was er naar buiten toe geen formeel conflict. De problemen zijn in oorlogstijd intern nooit opgelost. Tijdens deze gevoelige periode van aftasten van hoe verder, kwam 'Gobbo' uit de lucht vallen. We lazzen hiervoor al dat het tijdens die onduidelijke periode zelfs kwam tot negeren van bevelen. Gobbo werd een lang dramatisch verhaal van verspilde energie, door alle mogelijke menselijke missers, terwijl iedereen op zijn eigen wijze goedbedoelend bezig zal zijn geweest. Nog een geluk bij een ongeluk dat het geen mensenlevens kostte.

De 'Kees' waarmee de mannen van Gobbo contact hadden, was Catarinus Veldman, alias 'Kees Riemersma', of 'Kooos de Vries'. Zijn autobiografie, evenals het provinciale KP verslag aanwezig in het verzetsarchief van Hemke van der Zwaag, geeft een korte impressie van wat de droppings voor gevolgen voor hem hadden: *"De overdreven wapendroppingen voor de vier noordelijke provinciën deden voor Drenthe de spreekwoordelijke kruik breken. Dit had voor mij tot gevolg, dat ik weldra een der meest gezochte mensen in het noorden was."* Eind oktober '44 werden 7 mannen van zijn KP gearresteerd. Kees zelf zag de jacht op zijn KP als een direct gevolg van de droppings. Ook de jacht op andere verzetsmensen werd erdoor geïntensiveerd, met als reactie van het verzet de overval op het Huis van Bewaring in Assen, 11 december 1944. Veel spanningen en zoals 'Kees'zei: de wapendroppings deden de spreekwoordelijke kruik breken. De gedropte mannen maakten daar slechts deel van uit. Ook een 'Aanvullend verslag' uit het persoonlijk dossier van Jos van Aalderen maakt melding van 'Kees' als persoon die de gedropte manschappen opving:

"Inmiddels zijn niet alleen wapens gedropt. Ook een aantal instructeurs en operators werd afgeworpen en opgevangen door de groep van Kees. Zij werden verdeeld over de 3 noordelijke provinciën. Hun komst was niet aangekondigd, evenmin als de taak, die deze mensen te vervullen zouden krijgen. Dit had tot gevolg, dat van hen geen nuttig gebruik kon worden gemaakt. De een raakte ondergedoken zonder iets te hebben gepresteerd, terwijl de ander zeer veel verwarring heeft gesticht. Eveneens kwam naar beneden een inlichtingengroep van de Belgische afdeling van de SAS onder leiding van een zekere Max Boeuff. Na tijdelijk in de omgeving van Schoonloo ondergebracht te zijn, vertrok deze groep op eigen initiatief naar Twente en voegde zich daar bij een groep: Centrum Oost van het Dutch Department of Intelligence, waarmede later een belangrijke verbinding ontstond."

Dan is er ook nog een duidelijk boze brief van de GSCI aan 'Beckers'. De afkorting staat voor Gewestelijk Sabotage Commandant van Gewest I (Groningen, Friesland en Drenthe). Deze brief is eveneens aanwezig in het verzetsarchief van Hemke van der Zwaag. Er werd namelijk een afschrift van verstuurd aan 'Kees' en 'Arie', Hemke van der Zwaag. De brief was gericht aan W.A. Schrijvershof, die onder zijn codenaam 'Bekkers' de eerste Gewestelijk Sabotage Commandant van het Gewest 1 was, volgens een opgave van 25 augustus 1944, voorkomend in het standaardwerk over het verzet 'Het Grote Gebod' (blz. 393). De communicatie met de top van de Landelijke Knok Ploeg was onvoldoende en Bekkers kwam zelf niet uit een KP, waardoor hij

niet voldoende op de hoogte was van regionale en plaatstelijke toestanden. Hij werd door de LKP, de Landelijke leiding van de KP, niet de geschikte figuur geacht om de bedoelde leiding te geven (blz. 399). Daarom werd hij vervangen door Piet van der Berg. Maar die werd in het noorden van ons land weer niet geaccepteerd als leider. 'Frank' (J.A. van Bijnen) was de landelijke leider van de sabotagegroepen, lid van de LKP. Dekker en later Piet van der Berg stonden onder leiding van Frank, Hemke van der Zwaag, alias 'Arie', stond achtereenvolgens onder leiding van Bekkers en Piet, terwijl hij in de praktijk door Bekkers werd buitengesloten.

De brief waar het om gaat is van Piet van der Berg aan 'Bekkers'. De brief is gedateerd 23 oktober 1944, en gaat voor een deel over het gebrek aan overdracht van de functie, en bevat ook passages over 'Gobbo':

"De 6 Engelsen kwamen onder Uw leiding, daar zij speciaal "inlichtingen" zochten. (...) Hierover zou ik nader met U praten. Bovendien andere mogelijkheden waardoor het gehele gewest vlugger kon werken, ontvangen. Hiervan echter ondanks herhaalde pogingen, nog niets vernomen. (...) Ik wens dat de mogelijkheden der 6 Engelsen benut worden door het gehele gewest, wat door U in overleg met mij, zou kunnen gebeuren. (...) U hebt de 6 Engelsen ontvangen in uw kwaliteit als GSCI."

Vervolgens werd Bekkers er op gewezen dat hij beloofd had samen te werken, dat hij zijn mondelinge belofte niet naleefde, beloften die hij als reserve-officier wel moest houden, en dat er een scheuring dreigde, die hij kon helpen te voorkomen, als hij actief meewerkte. Kortom, hoe goed bedoeld Gobbo ook was van Belgische en Engelse zijde, voor het noorden en voor Drenthe werkte het als een splijtzwam in een toch al gespannen klimaat. Aan de gedropte manschappen zou het niet liggen. Ze stelden zich open voor het verzet en probeerden te overleven.

HET VERSLAG VAN BELGISCHE ZIJDE

Radio-operator sergeant Francois Siffert.

'Max Boeuff', heette de leider van de Belgische SAS van operatie 'Gobbo', volgens de Drentse bronnen. Dat is een klankgerichte, foutief opgevangen en slecht begrepen variant op de codenaam van luitenant Emile Debeve, alias 'Kapitein MacBef'. Hij is boven Drenthe gesprongen samen met radio-operator sergeant Francois Siffert, radio-operator korporaal Daniel Demoor, korporaal Gaston Heylen, L/Korporaal Jos Leveaux en de Nederlandse sergeant Rudy Blatt. We lezen in het Belgische verslag over Gobbo. We springen echter eerst samen met Rudy Blatt uit het vliegtuig, aan de hand van zijn memoires. We gaan terug naar 25 september 1944: *"Die avond stonden we om tien uur klaar. De gang van zaken was voor mij al min of meer routine geworden. Voor ik het wist, zaten we in het vliegtuig en stegen*

op. Om onnaspeurlijke redenen was ik ervan overtuigd dat dit keer alles goed zou gaan. Pas toen we goed en wel in de lucht zaten, drong het tot me door dat het die dag Jom Kippoer was – Grote Verzoendag, de tiende dag na het Joodse nieuwjaar. Ik begon op de meest geheiligde dag van het Joodse religieuze jaar aan een operatie, en voor de eerste maal van mijn leven zou ik die dag niet in staat zijn een synagoge te bezoeken. Of dat een goed of een slecht voorteken was, wist ik niet. Maar wel was ik me ervan bewust dat de vraag of iemand wel of niet naar kerk of synagoge gaat, niet bepalend is voor de mate waarin hij oprecht gelooft. Doorslaggevend zijn zijn handelingen in dit leven. En ik wist dat ik juist handelde. Als de taak die ik op me had genomen, de oorlog ook maar een enkele seconde bekortte, of ook maar enige verlichting kon brengen in het lijden van miljoenen gemartelde en onderdrukte mensen, zou dat genade vinden in Gods ogen. Ik bad en smeekte om de kracht die nodig was om van mijn taak iets te maken, dat de moeite waard zou zijn.

Op dat moment hadden we de Nederlandse kust al achter ons gelaten en kregen het teken. Het rode lampje begon te branden. De kapitein schuifelde naar het luik en we voelden het toestel zwenken. Het groene lichtje floepte aan. In regelmaat sprongen mijn maats de duisternis in. Een, twee, drie, vier, vijf zes. Ik zweefde. Hoe mijn sprong precies is verlopen, kan ik me nauwelijks herinneren. Onmiddellijk voelde ik mijn parachute opengaan. Ik trok aan het koord dat de plunjezak aan mijn benen moest losmaken en schijn vrijwel op hetzelfde moment de grond te hebben geraakt. Mijn gezicht lag begraven in rul zand. M'n mond zat vol zand. Overal voelde ik zand. Terwijl ik op de grond bleef liggen, spuwde ik het zand uit. Mijn parachute sleepte over de grond. Ik gaf een klap op het metalen plaatje, ontdeed me van het harnas en palmde de parachute in. Meteen liet ik me weer op de grond vallen, pakte mijn Colt-45 en keek om me heen. Het was zo donker om me heen, dat ik niets kon zien. Waar waren de anderen? Ik moest iets wagen. Ik pakte mijn zaklantaarn en gaf een paar lichtsignalen. Daar! Ik zag twee gedaanten langzaam naar me toe komen. Toen ze nog hooguit drie meter van me verwijderd waren, fluisterde ik het wachtwoord: 'Oranje!' Ze antwoordden meteen."

Zo ontmoette Rudy Blatt het Drentse verzet. We gaan nu over op het verslag, dat van Belgische zijde verspreid werd:

"Deze groep werd gearachuteerd op 26 september 1944 in de provincie Drenthe, teneinde de volgende zendingen te volbrengen:

- 1. Het inschatten van de Nederlandse weerstand.*
- 2. Het inwinnen van alle mogelijke inlichtingen.*
- 3. Na versterking te hebben verkregen, bestokings-operaties uitvoeren.*

Het aangewezen operatieterrein was de provincie Drenthe, en het gebied gelegen tussen de IJssel en de Duitse grens. De mogelijke duur van de zending was geschat geweest op ongeveer veertien dagen! Ze duurde zes maanden, als gevolg van het verloop der gebeurtenissen hieronder uiteengezet."

In dit verslag is ook het rapport van de mannen van Gobbo zelf opgenomen, beginnend op 26 september 1944, de dag van de dropping. Het is gesteld in Vlaams-Nederlands, wat hier en daar even omdenken vraagt. Waar een noordelijke Nederlander het bijvoorbeeld heeft over 'het verzet', heeft de Vlaming het over 'de weerstand'. En zo komen we meer dingetjes tegen. We beginnen in het vliegtuig en komen dan met de manschappen aan de grond op het afwerpterrein achter de boerderij van Vos te Ellertshaar, aan de weg Schoonloo-Borger. We lezen de tekst van Debeve:

“Na een reis zonder moeilijkheden, uitgezonderd een weinig FLAK, werden we geparachuteerd rond 01.00 uur. Het vliegtuig vloog op een zeer lage hoogte (schatting: 150 m). gelukkig en dankzij de zachte staat van de grond, deden er zich geen ongelukken voor! Enkele onder ons kwamen er van af met een bemodderd gezicht. We hergroeperen ons tamelijk gemakkelijk. Een schaduw nadert, pistool in de hand. Op goed vallend uitroep ik: “Oranje!” het pistool daalt en de dreiging wordt vervangen door een flinke schouderklap. Deze man maakte deel uit van een kleine groep verzetslieden die zich op de droppingszone bevonden om wapens te ontvangen. In plaats van deze, krijgt hij vijf man! Er ontstond een klein ogenblik van teleurstelling.

Het ontvangstcomitee leidde ons naar een hoeve. Onze aanblik verwekt de verrukking. Deze brave mensen, zeer opgewonden bij het zien van de eerste geallieerde uniformen, stellen zich voor dat de bevrijding een kwestie is van amper nog twee weken. Daarbij! Wij dachten het ook! En men propt ons vol met koffie en boterhammen met honing. Ik vraag om zo vlug mogelijk in verbinding gesteld te worden met de leiders van de weerstand. Daarna, redelijk moe zijnde, gaan we slapen. Onze kamer: een verbergplaats, reeds volgestapeld met wapens en containers. Men zo zich gemakkelijk in een airborn-magazijn gewaand hebben, ergens in Groot-Brittannië.

’s Anderendaags 27 september, rond 11 uur, meldt men mij de aankomst van de verzetsleiders van de streek. Zo gebeurt het dat ik kennismaak met de aanvoerder van de groep KP voor Friesland, Groningen, Drenthe, met de leider van de groep OD voor Friesland, als ook met de adjuncten van deze heren.”

(Ze konden niet weten dat ‘Bekkers’ geen overzicht had van de verhoudingen en de mogelijkheden van zijn achterban, een man die spoedig uit zijn functie gezet zou worden, en ze konden niet weten dat de KP-leider van Drenthe, Hemke van der Zwaag, op dat moment ontbrak. Hun eerste hoeve was de boerderij van Jan Eisses te Ellertshaar. Vervolgens gingen ze naar de boerderij van Nijdam, Zuideresweg 10 te Orvelte. Daar zouden ze overvallen worden door de SS, daar wisten ze te ontkomen en daar begon hun zwerftocht door Drenthe.)

“Met geestdrift zegt de weerstand mij zijn samenwerking toe. Gezamenlijk stellen we een werkplan op om inlichtingen in te winnen en ze aan mij over te maken. Ik deel mijn indrukwekkende provisie kaarten van de streek uit. Deze zullen later van zeer groot nut blijken, en ons veel moeilijkheden besparen. Dezelfde avond worden we naar een afgelegen hoeve gebracht, dichtbij Orvelte. Zij wordt ons hoofdkwartier tot wanneer de vijand er ons zal verjagen. En dit gebeurde einde oktober 1944.

L/Korporaal Jos Leveaux

De boer had ons in de schuur een kamer ingericht midden in het stro, dewelke absoluut onvindbaar was. Uitsluitend de hogervernoemde leiders hadden kennis van onze schuilplaats. Persoonlijk brachten ze ons in hun respectievelijke sectoren ingewonnen inlichtingen

1. *Verplaatsing van de Duitse troepen in de drie Noord-provincies.*
2. *Verkeer op de kanalen, wegen en spoorwegen. Aanvraag tot het bombarderen van sluizen, tenminste het waterpeil te doen dalen in de door de vijand overstroomde gebieden. Bombarderen van de spoorweg Nieuweschans naar Groningen, dienende voor troepen- en materieeltransport.*
3. *het verkrijgen van foto's van de versterkte gebieden en de plannen van het vliegveld van Leeuwarden. Plannen betreffende de versterkte IJssel-lijn. Het hoofdkwartier van de SAS-brigade vraagt me deze inlichtingen in de beviende lijnen te laten geworden door het toedoen van vertrouwensmannen uit de weerstand. Twee Nederlanders zijn vertrokken en ik ben in de onwetendheid of ze ooit toegekomen zijn.*
4. *Plaats van het hoofdkwartier van Seys-Inquart te Beilen, verschillende malen verzonden inlichtingen maar die nochtans geen tussenkomst van de luchtmacht tot gevolg had.*
5. *Opstelplaatsen van V1's. het krioelde ervan in Nederland!*
6. *Opleidingscentrums voor rekruten tussen Groningen en Nieuweschans. Veelvoudige autoparken en munitieopslagplaatsen.*

Schatting van de Weerstand

Geen voorname weerstandsgroeperingen, zoals in onze Ardennen. De organisatie van het Nederlands verzet was aangepast aan de natuur van het land. Ze was samengesteld uit een ontelbaar aantal kleine groepjes, tussen dewelks een prachtig werkende verbinding bestond. Ze was bijzonder goed geschikt voor onze soort van werkzaamheden en liet aan vriendenogen toe uitmunten inlichtingen te verzamelen in al de delen van de te bespieden gebieden.

(Het officiële bericht over het verzet klonk positief. Klein maar dapper, en goed onderling georganiseerd. De praktijk was dat ze al in Orvelte erachter kwamen dat er iets niet goed liep. Rudy Blatt vertelde in zijn memoires (blz.209 van 'Rudy, een strijdbare Jood') dat al tijdens de dagen bij boer Nijdam bij Bekkers het bericht binnen was gekomen dat hij vervangen zou worden. Wat Rudy vertelde was dat een hoger geplaatste leider uit Amsterdam daar weg moest, en daarom Bekkers in het noorden zou vervangen, omdat Amsterdam niet meer veilig voor hem was. De naoorlogse bronnen maken ons echter duidelijk dat de LKP geen vertrouwen had in de werkzaamheden van Bakkers. Rudy Blatt was ook al bekend dat Bekkers zich tegen het besluit van de LKP verzette, toen hij schreef: "Voor Bekkers was het onmogelijk zich bij die verandering neer te leggen. Hij zou liever helemaal alle verzetsactiviteiten staken dan zijn commando overgeven aan een vreemde, die bovendien niet eens een 'noorderling' was." Oftewel, De Belgische SAS en hun tolk Rudy Blatt zaten al naar een paar dagen midden in een bestuurscrisis van het verzet. Op voorstel van Rudy nam Mc-Beff contact op met Prins Bernhard, en gaf aan dat het van belang was om Bekkers te handhaven. De dag erop kwam bericht binnen dat deze zijn positie zou behouden. Dit tot geruststelling van de mannen van Boggo. Voor hun informatie hingen ze af van Bekkers. Een man die volgens het verzet zelf, de LKP, te weinig verstand van zaken had. Oftewel, hoe betrouwbaar kon hun info zijn? Los daarvan, het verzet zette gewoon de bestuurswisseling door: Bekkers werd vervangen.)

De verzetslieden hadden ook als taak de vele 'ondergedokenen' te voorzien van levensmiddelen. Dit probleem bracht veel moeilijkheden met zich mee, hetwelk geen enkel land in West-Europa, op zulke grote schaal, gekend heeft. Ongelooflijk groot was het aantal personen, die weggestoken leefden voor de Duitsers: ontkomen para-

chutisten van Arnhem, vliegeniers, gans de weerstand zelf, praktisch het volledig personeel van de Nederlandse Spoorwegen enz. het gebabbel vergemakkelijkte deze vitale taak in het geheel niet. Teneinde deze duizende 'onderduikers', waarvan wij deel van uitmaakten, te redden, waren de weerstanders verplicht overvallen uit te voeren op banken en ravitailleringinstellingen.

In de noord-provincies, was het verzet in 't bezit van een zeer klein aantal wapens, en daarbij nog niet onderricht om er zich van te bedienen. Er moest zonder fout overgegaan worden tot het organiseren van de voorziening in wapens en munities door parachutages. Met de hulp van de leiders, vinden we twee droppingszones voor Fries-land, twee voor Groningen en twee voor Drenthe. Ik vroeg aan het hoofdkwartier brigade SAS om wapens en munities te sturen, alsook onderrichters. Later hadden op deze terreinen veel parachutages plaats.

Plaatsbeschrijving van de gebieden Drenthe en Groningen

Vlakke streek, weinig dekking, weinig uitgestrekte bossen, die regelmatig doorlopen werden door jagers. Veel kleine afgezonderde hoeven. Wegen o dezelfde hoogte van de onmiddellijke omgeving. Wegwijzers met afstanden en kilometers op de kruispunten. Groot aantal zandwegen met rijwielpaden. De Duitsers gebruikten zeer zelden deze wegen. Zij waren slecht of in 't geheel niet aangeduid op de kaarten. De banen waren dikwijls afgeboord met sloten van twee tot drie meters breed.

Gestapo en politie

In verschrikkelijke hoeveelheid. Al die politie-elementen waren van Frankrijk en België afgezakt en maakten ons werk des te gevaarlijker. Ze bestonden uitsluitend uit SD (Sicherheidsdienst), Groene Polizei, Nederlandse en Duitse SS-mannen.

De Nederlandse bereden politie (Marechaussee) droegen een zwarte uniform. 80% sympathiseerden en velen waren actief lid van de weerstandsbeweging. De Gestapo was zeer bedrijvig. Haar werk werd gevoelig vergemakkelijkt door de onvoorzichtigheid van de verzetslieden, door het gebabbel der mensen en ook door verraad. De razzia's waren dagelijkse kost.

De SA operaties in Frankrijk en in België waren voor de Duitsers een echte kwelgeest. Alle jonge mensen werden ervan verdacht deel uit te maken van terroristenbenden. Het gebeurde zelden een man onder de vijftig jaren vrijuit op wandel te zien. Ze waren allen ondergedoken of opgeroepen bij de Todt.

Radio

Uitstekende verbindingen gedurende de eerste twee weken, daarna minder goed. De sergeant Siffert verrichte zeer goed werk en nam veel risico's om de berichten over te seinen.

(Het ging volgens Rudy Blatt, zoals beschreven in zijn memoires, om een klein type radio, want deze kon van het droppingsveld naar de boerderij vervoerd worden in een melkbus. De radio was krachtig genoeg om contact te hebben met Londen. Bij hun overhaaste vlucht uit Orvelte moesten ze de radio achterlaten.)

Vlucht uit Orvelte en het verbreken van de verbinding

Op 21 oktober om 11.25 uur, terwijl de sergeant Siffert een bericht verzond, zagen we plotseling een dertigtal SS-mannen per rijwiel naderen. We verzamelen zo vlug mogelijk ons materieel en verdwijnen in onze schuilplaats. Gelukkiglijk heeft de boer

de koelbloedigheid om ons te volgen in de schuur, en met behulp van strobundels de ingang van onze verblijfplaats onzichtbaar te maken. Daarna heeft hij nog juist de tijd om met z'n vrouw en kinderen de vlucht te nemen, maar de boerenknecht werd aangehouden. Het voorbijtrekken van Britten lochenen was ondenkbaar.

Inderdaad, de SS-lieden hadden in de hof bedolven conservenblikken ontdekt. De verklaring van hun herkomst liet geen enkel twijfel na. Eerst verklaarde de knecht van niets te weten. Na te zijn geslagen en onder bedreiging van ter plaatste neergekogeld te worden, bekende de man eindelijk dat er Engelsen op de hoeve hadden gelogeed, maar dat ze sinds twee dagen vertrokken waren.

Vanuit onze schuilplaats, kunnen we doorheen de dunne muren van de schuur, het ganse gesprek afluisteren en het is dan ook met een zucht van verlichting dat we deze brave jongen inwendig bedanken. Zijn tegenwoordigheid van geest en zijn moed hebben ons leven en onze opdracht gered. Verschillende malen komen de SS op het stro, boven onze hoofden, heir en daar een bundel verplaatsend, zonder gelukkiglijk dieper te gaan. Wij blijven in verstijfde houding met moeite ademhalend, juist hetgeen nodig is. Gaan ze nu die hoeve verlaten! Lange tijd wachten we zo, maar uiteindelijk moesten we er toch aan geloven. Die heren hadden in het geheel niet het voornemen de plaats te ruimen. Integendeel, ze installeren zich en organiseren een valstrik.

Ze hadden al de deuren wijd open gesteld. Ik heb daarvoor nooit de reden achterhaald, want deze maatregel was ons voordelig. Er was geen sprake van dat wij nog een nacht langer in dat stro zouden verblijven, op gevaar van 's anderendaags ontdekt te worden. Ik nam dan ook de beslissing onze schuilplaats om 23.00 uur te verlaten. Weldra valt de duisternis en buiten nemen de geluiden af. men hoort niets meer. Nu en dan wordt de stilte verbroken door het gerucht van een deur of de stap van een schildwacht.

Om 23.00 uur glijden wij, een na een, uit de schuilplaats, ons inspannend het stro niet te doen kraken. Langs de ladder ga ik de eerste naar beneden. Daar aangekomen, zet ik me in schiethouding. De anderen volgen me in stilte en scharen zich naast mij. Op dit ogenblik waren we nog in uniform en in het bezit van onze wapens: tommy-guns, stens, granaten, pistolen. Wij hielden ons klaar om bij het minste alarm te vuren. Wij zitten tegenover de wijd openstaande grote schuurdeur.

Heylen komt de laatste naar beneden. Wanneer hij zich op de onderste sport bevindt, staan er plotseling twee schildwachten in de opening van de deur. Heylen werpt zich vliegensvlug op de grond. Een der soldaten laat de lichtbundel van een nogal flauwe lamp door de schuur dwalen. Ik krijg hem in het volle gelaat. Heeft hij mij met zijn vijf gasten ontdekt? In alle geval, maken ze allebei rechtsomkeer en zonder iets te uiten verwijderen ze zich! Wij naderen zeer voorzichtig de deur, en dan, springen we allen tezamen op en rennen zo lang mogelijk.

Wij voelen ons gelukkig om te mogen bewegen in de vrije natuur, na een verplichte onbeweeglijkheid van twaalf uren. Het resultaat van dit geval is het verlies van onze uitrusting, uitgezonderd onze wapens en een ontvanger, maar inbegrepen de zender. We hebben ook de verbinding met de weerstand verloren. Dit was zeer ernstig, want door dat feit, bevonden we ons volledig afgezonderd in vijandelijk gebied! De weerstanders, te zelfvertrouwd en zodoende te onvoorzienig, hadden nagelaten, zelfs op mijn aandringen ons een adres voor eventuele terugtrekking te geven."

(Blijkbaar werkten ze met een losse ontvanger en een losse zender. De ontvanger was wel meegenomen, de zender niet.

En zo misten ze bijvoorbeeld de opvang bij de KP-Rieks en de KP-Meppel in het zuidelijke deel van Drenthe, terwijl ze zelfs door hun territorium zullen trekken!" Was er contact geweest met Hemke van der Zwaag, de provinciale KP-leider, uit Geesbrug, dan hadden ze daar onderdak kunnen krijgen.)

"Ik beslis van in zuidelijke richting te marcheren, in de hoop de provincie Overijssel te bereiken. De bevolking heeft er de naam mindere medewerking te verlenen aan de vijand. In alle geval, bood ze nieuwe bronnen van inlichtingen. Wij hopen, met een weinig geluk, opnieuw voeling met de weerstand te krijgen. Want zonder deze zijn we verloren en ook onnodig. 's Nachts marcherend, en ons bij dag uitrustend in de bossen, begeven wij ons naar het zuiden. Soms zijn we verplicht dwars door dichtbevolkte plaatsten te gaan, teneinde over de bruggen te komen. Bij deze gelegenheid passen we dan de gedragingen en de formatie van de Duitse patrouille toe.

Die mars wordt een echte omzweving! Wij bevinden ons in november. Het is koud. De nacht verlaat ons nooit! 's Morgens, leggen we ons, gans nat, neer, 's avonds vertrekken we terug, nog altijd nat, met een lege maag en bibberend van de kou. De synthetische zoetigheden uit onze 'escape-box' werden gebruikt om het morgen-, middag- en avondmaal te vervangen. We waren uitgeput en iemand durfde zelfs voorstellen ons aan de Duitsers over te geven. Dit gedacht werd sterk afgekeurd. De moraal bleef goed. Niettegenstaande, wordt het tijd dat dit alles ten einde loopt. Sinds tien dagen zijn we op weg, en Leveaux doet een bronchitis op.

Op dat ogenblik bevinden we ons in de provincie Overijssel, dichtbij Ommen. We nemen het risico om aan de deur van een hoeve te kloppen. Het was de goede. Een uur later is de verbinding terug hersteld. De boer ontvangt ons op een edelmoedige wijze en vertelt ons dat de dáár dichtbijgelegen hoeve, waar we ook eventueel hadden kunnen aankloppen, door vijandsgezinde mensen bewoond is. Daarna een welverdiende rust in een des te meer gewaardeerde warme schuur. Het is daar, dat 1 uur later, de leden van de weerstand ons komen opzoeken."

Tot zover het rapport van luitenant Debefue, alias 'Kapitein Mac Bef'. Maar dit is niet het enige verslag. Rudy Blatt, de Nederlandse commando, heeft een uitgebreid in het Engels gesteld verslag van de tocht geschreven. We zouden het kunnen vertalen, maar er is nog meer. In 1985 verscheen bij uitgeverij J.H.Gottmer te Bloemendaal zijn oorlogsautobiografie, onder de titel: "*Rudy, een strijdbare jood 1940-1945*". Dit is deels een vertaling van de Engelse tekst en deels een uitwerking ervan, met meer details. Daar is inmiddels nog meer van te zeggen. We vervolgen met de uitgebreide versie van de doortocht door het District Hoogeveen van de LO, met achtereenvolgens de Engelse basistekst (blz.279-284 van het manuscript), citaten uit de autobiografie uit 1985 en aanvullende reacties op basis van huidige inzichten.

Links Rudy Blatt, rechts Niek de Koning, eveneens werkzaam in bezet gebied.

DE SAS VAN 'GOBBO' DOOR HOOGEVEEN EN ZUIDWOLDE

"According to our maps we were then about five miles from Hoogeveen, where we would have to cross a railroad. Our next hiding place was about another five miles south of that railroad. I figured that the hours between two and four in the morning would be the best ones for passing through any township or other populated area where we would expect any sort of German concentration. Experience had taught me that those are the hours when guards are least alert. We passed the railroad and the outskirts of Hoogeveen without any trouble and arrived at our woods. Unfortunately it had started to rain, a fine drizzle that in the beginning does not bother you too much, but before long soaks you through and through. After we built a kind of shelter, with the few branches and leaves we could find, we had our first real meal. It sure tasted good. But we made sure to leave enough for another meal the next day. And, rain or no rain, we went to sleep."

Rudy in 1985: "Volgens onze kaart bevonden we ons op dat moment ongeveer acht kilometer van Hoogeveen, waar we de spoorweg zouden moeten oversteken. Onze volgende schuilplaats bevond zich ongeveer negen kilometer ten zuiden van de spoorlijn. De uren tussen twee en vier in de nacht leenden zich, zo redeneerde ik, het best voor het doortrekken van een stad of bewoond gebied waar we Duitsers konden verwachten. Uit ervaring wist ik dat schildwachten in deze nachtelijke uren het minst waakzaam zijn. Zonder moeilijkheden staken we later dan ook de spoorweg over en marcheerden door de buitenwijken van Hoogeveen. Op het moment dat we ons volgende bos hadden bereikt, begon het helaas te regenen. Het was het soort motregen waarvan je in het begin weinig last hebt, maar eerder dan je denkt, heb je geen droge

draad meer aan je lijf. Nadat we een soort schuilplaats hadden geïmproviseerd met de schaarse takken en bladeren die we konden vinden, gebruikten we onze eerste echte maaltijd. Het brood smaakte ons als gebak, maar we zorgden er wel voor genoeg over te houden voor een tweede maaltijd de volgende dag. En daarna gingen we slapen – regen of geen regen.”

Toelichting:

Wie 8 kilometer vanaf Hoozeveeën zich vanuit de richting van Westerbork richt op een spoorwegovergang, dan door een buitengedeelte van Hoozeveeën wandelt, en dan weer 8 kilometer ten zuiden van die overgang een bosje opzoekt, heeft een voorspelbare route. Via de Stuifzandseweg kwam je ten noorden Hoozeveeën binnen. Het kon ook via de Pesserdijk, maar dan had je meer kans op mensen tegenkomen. Je hoefde daar niet de spoorweg over, dat had men blijkbaar niet goed gezien, want je kon op het eind van de weg de Pesserstraat in, om dan op het eind ervan de Van Limburg-Stirumstraat te nemen. Dan wandelde je door een buitenwijk van Hoozeveeën, zoals het werd genoemd. Dit loot weer aan op de Zuiderweg. Dat was een logische route naar Zuidwolde, want dan liep je langs de oost- en de zuidzijde van de Duitse radarpost Marder. Daar was de weg niet afgezet, wel op de westzijde van Marder, waar ook een weg lag. Via de aansluitende Hoozeveenseweg liep je vervolgens naar Zuidwolde zelf. Maar..... wie 8 kilometer liep vanaf de spoorwegovergang, was al bij Zuidwolde zelf.

Pesserstraat 3, gevorderd door de Duitsers, bewoond door de Ortscommandant van Hoozeveeën. De mannen van Gobbo marcheerden onder de ogen en oren (wachtposten) van de commandant van Hoozeveeën langs zijn woning!

Het bosperceel waarin ze overnachtten laat zich moeilijk identificeren. Er is echter vóór c.q ten noorden van Zuidwolde één stuk dat aansluiten bij de weg, uitgaande van de geallieerde kaart van 1944. Dit perceel komt als eerste in aanmerking. Het is het bosperceel direct ten zuiden van het huidige pand Hoogeveenseweg no. 15. Ook in 1944 liep het door tot aan de weg. Daar zullen ze overnacht hebben. Wat trouwens opvalt: in zijn Engelstalige basistekst spreekt hij over 5 mijl tot de spoorlijn en 5 mijl daarna, maar hij vertaalt dit met 8 en 9 kilometer. 5 mijl is 5 mijl, is bij benadering 8 kilometer. Het is een inschatting. Ook als hij later spreekt over 3 uur lopen, is het een inschatting, het léék drie uur. We vervolgen met de Engelse basistekst:

“We were wet, cold, and miserable when we woke after a few hours of sleep that did us little good. It was raining harder, and there was not much protection under the trees. We tried to move around to get the awful stiffness out of our bodies, but it didn't help much. Gaston really worried us. He begged us to surrender. He just didn't want to go on. McBeff and I did our utmost to keep him quiet, and secretly I arranged with Francois and Jose to watch him constantly so he could not dart away from us.

I myself did not feel up to par. The lousy weather was so depressing that I could no longer believe in the success of our undertaking. On top of it, my scars gave me a quite a bit of trouble. The pain in my chest, which had never actually disappeared completely since I was wounded, got worse all the time. Lack of physical exercise and training since I had been wounded eight months before did not make things easier.

McBeff started needling me. He wanted to know why I had not been able to make new contacts with the resistance. I had to find different excuses and explanations all the time. I had made up my mind to postpone contacting somebody as long as possible. I felt the chance of picking a trustworthy person would not be more than 50-50 and that the risk was too great. Late in the afternoon, the rain finally stopped. Around nine P.M. it was dark enough to start going. With the help of Francois, I encouraged everybody to arrange their wet clothing as well as possible. Some of us, even McBeff, were a rather poor sight by now.

After we had hiked a while I felt in myself and in the others that old strong will to survive. We made pretty good progress and hardly noticed German activity or saw many Dutch civilians on the road. The rain started again. It was not so bad so long as we were on the move, but spending the next day in the open again was nothing to look forward to. We passed the outskirts of a small town, Zuidwolde. With the exception of some barking dogs there was no activity or life whatsoever. I realized we needed shelter and food.”

Rudy in 1985: *“Toen we na een paar uurtjes slaap, waaraan we nauwelijks iets hadden gehad, wakker werden, waren we doornat en totaal verkleumd. Het regende nu harder en de bomen boden ons nauwelijks enige beschutting. We probeerden in beweging te blijven om de afschuwelijke stijfheid uit onze spieren te verdrijven, maar veel hielp het niet. Gaston begon ons nu werkelijk zorgen te baren. Hij smeekte ons dat we ons over zouden geven; hij wilde gewoon niet meer verder.*

MacBeff en ik deden ons uiterste best hem rustig te houden. Heimelijk sprak ik met José en Francois af dat we hem onafgebroken in de gaten zouden houden, om te voorkomen dat hij de kuierlatten nam. Zelf voelde ik me ook niet al te vrolijk. Het mi-

serabele weer was zo deprimerend dat ik nauwelijks nog geloofde aan het welslagen van onze onderneming. Daar kwam nog bij dat mijn littekens me behoorlijk veel last bezorgden. De pijn in mijn borst, die nooit helemaal over was, werd voortdurend erger. Het gebrek aan conditietraining sinds mijn verwonding, acht maanden eerder, wreekte zich hier.

Als klap op de vuurpijl begon MacBeff me ook nog aan mijn kop te zaniken. Hij wilde weten waarom ik geen kans zag opnieuw contacten met de ondergrondse te leggen. Ik moest een smoes verzinnen, want ik had besloten iedere poging tot het leggen van contacten zo lang mogelijk uit te stellen. Volgens mij was de kans dat we in aanraking zouden komen met een betrouwbaar iemand, hooguit vijftig procent en dat risico was mij te groot. Pas in de namiddag hield het op met regenen om een uur of negen was het eindelijk donker genoeg om weer verder te trekken. Geholpen door Francois moedigde ik iedereen aan om de natte kleding zo aan te trekken dat het uniform nog wat leek, want zonder uitzondering zagen we er op dat moment zielig uit – zelfs MacBeff.

Maar toen we een poosje flink door hadden gemarcheerd, voelden we in onszelf de oude wil tot overleven terugkeren. We vorderden goed en stuitten onderweg nauwelijks op Duitsers, zelfs het verkeer van Nederlanders op de wegen was minimaal. Het begon weer te regenen. Zolang we in beweging bleven, was dat niet zo erg, maar het vooruitzicht om opnieuw een dag in de open lucht te moeten blijven, lokte ons zeker niet aan. We passeerden de periferie van het plaatsje Zuidwolde en bespeurden nergens een teken van leven, afgezien van het geblaf van een hond. Ik besepte dat we nu beslist aan eten moesten zien te komen, plus een dak boven ons hoofd.”

Toelichting:

Daar, in dat bosje aan de Hoogeveense weg, net ten noorden van de plaats Zuidwolde, maakte de groep een diepe crisis door. Gaston Heylen wilde zich overgeven aan de vijand, moest door de anderen in de gaten gehouden worden, opdat niet de hele missie in gevaar gebracht zou worden, en 'MacBeff' reageerde zich af op Rudy Blatt. Waarom kon Rudy niet opnieuw in contact komen met het verzet? Rudy had geen antwoord. In het boek dat Rudy Blatt schreef, was hij enthousiast over de wijze waarop Bekkers met hen had samengewerkt. Maar juist daar, zo dicht bij de mensen van de KP-Rieks, bij Zuidwolde, maakte de groep een crisis door, omdat Bekkers hen nooit in contact had gebracht met Hemke van der Zwaag, die nauw samenwerkte met de KP-Rieks. Ze kwamen tot een noodsprong, die gelukkig goed afliep, zoals we nog zullen zien, terwijl ze ook volkomen veilig in een hooivak bij de Knokploeg tot rust hadden kunnen komen, om dan verder te gaan met hun opdracht. De KP-Rieks had zelfs een zender! We gaan weer over tot de Engelse basistekst:

“During the night we had filled our canteens from a small canal. For each canteen we had used about three pyrifizing tablets. The taste was awful, but we had something to drink. I knew another day in the open under a drenching rain with nothing to eat would be devastating to our morale. In the distance we could see the woods which were our goal fort that night. But I saw something else – a lighted window. It must have been a farm. Risk or no risk I knew I had to take a chance.

A few hundred yards from the farm I told the boys to stop and wait. I took off the blouse of my uniform and left it and any weapons with them. I crossed over to the farm, and knocked at the door of the house. A middle-aged man answered. I told him that I and five other men were onderduikers (illegal citizens) who had escaped from a German work transport of forced labor in Amsterdam and that we were on our way to the

North. I told him we needed some food and shelter for the night. Of course, I first talked with him to reasonably assure myself that he was a good patriot.

He was very sympathetic and told me he had an old chicken coop with some straw where we could stay. He was sorry that he had very little food in the house. All he could give us was some bread and cooked potatoes. I asked him to show me the place and said I would bring my friends over. I told him that two of the boys had had a very bad time with the Germans and were deadly afraid of meeting anybody, so it would be better if he did not try to meet the other boys.

After we were installed in the coop I went to the house to pick up the food. I begged him not to say anything about our presence even to his family. I agreed that in case we were detected we would say that we had broken into the coop without anyone's knowledge. We went over to the coop. The place was actually more comfortable than I had expected with enough room for all of us to stretch out and plenty of straw. After we had eaten the food we were ready to sleep.

However, first we had to settle the question of guard duty. McBeff felt we did not need a guard. He thought that in case of danger it would not be of much help as we were inside and would probably not be able to get out anyhow. But I insisted, and Francois agreed..... He finally gave in.

We had our first really good sleep since leaving the farm. What a difference it made to be in a warm, dry place. During the next day we got some more milk and bread from the farmer. Late in the afternoon we had quite a scare. We saw two Germans approach the farmhouse. However, they had come only to pick up some eggs from the farmer. We slipped out for our comfortable hiding place around nine that night, without being able to say good-bye or to thank the farmer for his help, and continued on our trip southward."

Rudy in 1985: "Onderweg hadden we onze veldflessen moeten vullen bij een sloot. Voor iedere veldfles hadden we drie zuiveringstabletten gebruikt en het smaakte afschuwelijk, maar in ieder geval hadden we iets te drinken. Als we nog een dag in de regen moesten zitten, zonder iets te eten, zou dat een knauw betekenen voor ons moreel, daar was ik me maar al te pijnlijk van bewust. In de verte zagen we het bos waarin we ons zouden schuilhouden al opdoemen, maar ook zag ik iets anders – een raam waarachter nog licht brandde. Het moest een boerderij zijn. gevaarlijk of niet – ik wist dat ik het risico moest nemen.

Toen we er nog enkele honderden meters van verwijderd waren, zei ik de jongens dat ze hier op me moesten blijven wachten. Ik trok mijn uniformjasje uit en liet dat bij hen achter, samen met mijn Colt. Toen liep ik naar de boerderij en klopte aan. Een man van middelbare leeftijd deed open. Ik legde hem uit dat ik en nog vijf andere mannen onderduikers waren, die vanuit Amsterdam op transport waren gezet naar Duitsland, in het kader van de Arbeitseinsatz, maar dat we onderweg kans hadden gezien te ontsnappen. Nu probeerden we verder te komen naar het noorden, om daar ergens onderdak te vinden. We hadden nu dringend behoefte aan iets te eten, plus een plek om te slapen. Vanzelfsprekend probeerde ik tijdens het gesprek uit te vinden of de man een goede vaderlander was, en geen collaborateur.

Hij toonde zich erg begaan met ons lot maar zei me dat hij alleen een oud kippenhok met wat stro als slaapplek beschikbaar had, en verder speet het hem ontzettend dat hij heel weinig eten in huis had – het enige dat hij ons kon geven, was wat brood

en gekookte aardappelen. Ik vroeg he mof hij me het kippenhok wilde laten zien en zei daarna dat ik mijn medevluchters ging halen. Twee van de jongens, zei ik, hadden het zwaar te verduren gehad van de moffen, en daarom waren ze doodsbenuwd om iemand te ontmoeten; het was beter dat hij niet probeerde met de anderen te spreken.

Nadat we ons in het kippenhok hadden geïnstalleerd, ging ik terug naar het huis om het brood en de aardappelen te halen. Ik drukte de man op het hart niemand op de hoogte te stellen van onze aanwezigheid; zelfs zijn eigen familie niet. Als we onverhoopt ontdekt mochten worden, zo ik zeggen dat we ons toegang tot het kippenhok hadden verschaft, zonder iemand iets te vragen, beloofde ik. Daarna ging ik terug naar het kippenhok, dat ruimer was dan ik had verwacht: we konden allemaal languit liggen en er lag meer dan voldoende stro.

Nadat we de aardappelen en het brood hadden verorberd, konden we gaan slapen. Maar eerst moest de kwestie van het wachtlopen worden geregeld. MacBeff was van mening dat we het wel zonder wacht konden snellen. Volgens hem zou een wachtpost ons weinig helpen als we in dat kippenhok zaten en er waarschijnlijk niet vlug genoeg uit konden komen. Maar ik bleef aandringen, gesteund door Francois... Uiteindelijk gaf hij me mijn zin.

Voor de eerste keer na ons vertrek uit de boerderij konden we goed slapen. Wat een verschil maakte het om o een warme, droge plek te liggen! in de loop van de volgende dag bezorgde de boer ons nog wat melk en brood. Laat op de middag kregen we het ontzettend benauwd, toen we enkele Duitsers naar de boerderij zagen lopen. Gelukkig kwamen ze alleen wat eieren bij de boer kopen. Rond een uur of negen die avond glipten we stillietjes onze comfortabele schuilplaats uit, zonder in staat te zijn die boer te bedanken of zelfs maar afscheid van hem te nemen. Uitgerust zetten we onze 'mars naar het zuiden' voort."

Toelichting:

Helaas is nergens een naam genoemd van de boer die de mannen van Gobbo onderdak en eten verschaftte. Hij woonde ergens aan de Ommerweg, ten zuiden van Zuidwolde, dat is zeker. Een lange weg met veel boerderijen. Er is geprobeerd om via de overleveringen in de buurt herinneringen boven water te krijgen. Zonder resultaat. Er was ook niet veel anders te verwachten, want de boer mocht er niet met zijn familie over spreken en we leven nu (2021) bijna 80 jaar na deze doortocht. Waarschijnlijk heeft de boer gedaan zoals afgesproken: zwijgen. Al hadden we maar een voornaam. Dat was dan in ieder geval nog wát geweest. Het enige wat we weten, dat is dat het een boerderij was bij een bos. Dat zagen ze opdoemen, en toen zag Rudy Blatt een onverduisterd raam. Daar ging hij heen. En het was een eind achter Zuidwolde. Maar was het nu het bos net ten zuiden van Linde? Of verderop, bij Nolde? Ze zagen het van veraf al opdoemen. Dan zou je zeggen.... Dat was bij Linde. Het bos tussen de Linderweg en de boerderij Ommerweg 74. Daar liep de Ommerweg dwars door een bos. Op basis van wat we weten, zou dat een goede gok zijn. Maar net ten noorden van dat bos staan teveel boerderijen om ook maar enige zekerheid te kunnen hebben. Dat iemand bijna 80 jaar geleden het gordijn niet goed dicht had, dat heeft geen sporen nagelaten, die we nu na kunnen trekken..... Terug naar de Engelse basistekst van de memoires van Rudy Blatt:

"The fact that we could nog show people our appreciation for risking their lives to help us weighted heavily on me. Though they say that all's fair in love and war, I guess

accepting those things without a second thought was a little cold-blooded for me. No doubt all of us were in better shape than the night before, but I started to worry about McBeff. At no time had I seen him as good and spirited leader, but, under the mental and physical strain, he became more and more quarrelsome. His physical condition and deteriorated all along. I had to try hard to keep myself from responding to him with argument.

We knew there was a rather dangerous obstacle ahead of us – Balkbrug. We would have to cross a river there, and the only bridge was nearly in the middle of the town. There was also a railroad line going right through the city. We would likely find quite a few German soldiers there, as the farmer had asked me if we had come through that town. He told me that he had heard rumors of a new German garrison just arrived there. We marched about three hours when we saw the lights of Balkbrug in the distance. They were dim lights, in accordance with the blackout, but it was unmistakably a rather good-size town.

I asked McBeff to stop, and I impressed on everyone that this would be his first important test. A moment's hesitation could be fatal. We would have to be confident in our military appearance. I assured them that I had the greatest confidence that we would succeed. Entering the town we saw a number of parked German vehicles. Here and there we noticed German soldiers; but nobody paid any special attention to us. We approached the bridge. There was a guardhouse, with a soldier in front of it, right in the middle of the bridge. The moment he saw us coming, he jumped to attention, and when we passed, he saluted. I answered with a "Heil Hitler."

We were safe again! It was a crazy war. I had to use those despicable words to secure our safety. But what a difference it made. Our trick had worked, and that was really the only thing that counted."

Rudy in 1985: "Het feit dat we de mensen die hun leven riskeerden om ons te helpen, niet eens onze waardering konden laten blijken drukte zwaar op mij. Hoewel het gezegde luid dat in liefde en oorlog alles is geoorloofd, leek het mij wat al te nuchter toe om dit soort dingen zo maar te aanvaarden, zonder er verder bij stil te staan. We waren er die nacht allemaal beter aan toe dan de nacht tevoren, maar langzamerhand begon ik me zorgen te maken om MacBeff. Ik had in hem nog geen moment de inspirerende, wijskrachtige leidersfiguur kunnen zien, maar nu hij onder zo'n zware psychische en fysieke belasting stond, vertoonde hij hoe langer hoe meer de neiging tot ruziezoeken. Zijn lichamelijke conditie was voortdurend slechter geworden. Het kostte me de grootste moeite om me in te houden tegenover hem.

Het was ons bekend dat we een gevaarlijke hindernis moesten nemen – Balkbrug. Hier zouden we het riviertje de Reest moeten oversteken, en bovendien liep er een spoorlijn door het plaatsje. Vermoedelijk zouden we er aardig wat Duitsers aantreffen. De boer die ons de afgelopen nacht onderdak had verschaft, had me namelijk gevraagd of we door Balkbrug waren gekomen. Er gingen geruchten dat er zojuist een heel Duits garnizoen was gearriveerd. Na drie uur lopen zagen we de lichtjes van Balkbrug in de verte. Het licht was zwak, want de Duitsers waren fel op de naleving van de verduisteringsvoorschriften, maar we konden zien dat het een tamelijk flink stadje was.

Ik verzocht MacBeff halt te houden en drukte iedereen op het hart dat dit onze eerste grote test zou worden. De minste of geringste aarzeling kon ons noodlottig worden,

dus moesten we er soldatesk uitzien en zelfvertrouwen uitstralen. Nogmaals herhaalde ik dat ik er van overtuigd was dat we in onze opzet zouden slagen. Toen we Balkbrug binnenmarcheerden, zagen we hier en daar Duitse legervoertuigen staan. Ook zagen we enkele Duitse soldaten, maar niemand besteedde bijzondere aandacht aan ons. Even later naderden we de brug. Halverwege de brug bevond zich een wachthuisje en er stond een schildwacht voor. Zodra hij ons zag komen, sprong hij in de houding en salueerde stram toen we hem passeerden. 'Heil Hitler', antwoordde ik brutaal. We hadden het 'm opnieuw gelapt. Wat was dit toch een krankzinnige oorlog, dat ik dergelijke gehate woorden moest gebruiken teneinde onze veiligheid te garanderen. Toch maakte deze ervaring een enorm verschil: onze truc werkte en dat was het enige dat van belang was."

Tot zover de tekst van Rudy Blatt, tot zover de lotgevallen van de manschappen van Gobbo, op de terugweg van Drenthe, op weg naar het veilige zuiden. Overigens was het riviertje dat ze overstaken niet de Reest. Die staken ze ook wel over, maar dat was geen probleem. Daar lag geen garnizoen. De beschrijving van de brug en het wachthuisje IN Balkbrug geeft aan, dat ze over de Dedemsvaart trokken, een flink kanaal in Balkbrug. Zo verdient iedere tekst zijn onderzoek. Zeker als zoveel jaar na de oorlog memoires worden geschreven. Het geheugen doet rare dingen met een mens. Ze waren nog maar net in Drenthe, toen bleek dat de slag om Arnhem was mislukt en daarmee heel Market Garden stil was komen te liggen. Ze wisten het. Ze besloten om toch een poging te doen hun missie af te ronden. Vooral in Overijssel hebben ze zich verdienstelijk kunnen maken. Wat een paar weken zou moeten duren, zou 6 maanden vergen. Natuurlijk is er meer informatie, maar een weergave daarvan verdient net zoveel onderzoek voor Overijssel, als hier voor Drenthe is gedaan. En dat moet nog gebeuren.

(Met dank aan de veteranen, familie en vrienden van de Belgian SAS, die meedachten en me van informatie voorzagen.)

NEVER SURRENDER!